

Μια εκ βαθέων συζήτηση του **Ηλία Κορδαλή** με την **Ελένη Πριοβόλου**

“Πολιτισμός δεν είναι μόνο ο τάδε ή ο δείνα δημιουργός που παίζει το παιχνίδι της δημοσιότητας, αλλά ένα σύνολο ανθρώπων που παράγει τέχνη για την τέχνη και για την ψυχή ολόκληρης της κοινωνίας. Απλώς τούτος ο πολιτισμός είναι αποκλεισμένος από τη μεγάλη δημοσιότητα. Ο πολιτισμός οφείλει να είναι αντισυστημικός, αλλιώς γίνεται όργανο του συστήματος.”

Με την Ελένη Πριοβόλου δε θα κάνεις σε καμιά περίπτωση μια “στημένη συζήτηση”, γιατί απλώς δεν είναι μια ακόμη “δήθεν” συγγραφέας των κρατικοδίαιτων λογοτεχνικών κύκλων που βρωμάνε, από μακριά, συστημική φορμόλη.

Θα κάνεις, αντίθετα, μια αληθινή συζήτηση με “αξία χρήσης” για όλους εκείνους που δηλώνουν, σε πείσμα των καιρών, “παρών” στους κοινωνικοπολιτικούς αγώνες. Γι’ αυτούς που δημιουργούν τις «Ρόδων Πολιτείες» όχι για να απομονωθούν από τον υπόλοιπο κόσμο, αλλά για να λειτουργήσουν αυτές ως ορμητήρια ελπίδας, έρωτα, ποίησης, επανάστασης, ομορφιάς!

-Ελένη μου έχεις γράψει πάνω από 20 παιδικά βιβλία και 5 μυθιστορήματα και βρίσκεσαι στη λογοτεχνική σκηνή πάνω από 30 χρόνια. Ο κόσμος που ψάχνει και αγαπάει πραγματικά το ποιοτικό ελληνικό βιβλίο σε γνώρισε από την πρώτη στιγμή με τα παιδικά σου βιβλία και τις συγκλονιστικές σου παρουσιάσεις που τα συνόδευαν. Στο ευρύτερο, όμως, κοινό έγινες πολύ γνωστή, το 2010, με το ιστορικό-πολιτικό μυθιστόρημα «Όπως ήθελα να ζήσω» των εκδόσεων Καστανιώτη, το οποίο πήρε την ίδια χρονιά και το βραβείο Αναγνωστών του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου (ΕΚΕΒΙ). Το βιβλίο έχει κάνει μέχρι στιγμής 15 εκδόσεις και συνεχίζει να συναρπάζει...Γιατί πιστεύεις;

Νομίζω φίλε Ηλία πως η πρώτη σου ερώτηση περιέχει αρκετές υποερωτήσεις και θα πρέπει να απαντήσω με τη σειρά. Λοιπόν, ξεκινώντας να γράφω από πολύ νέα-παιδί σχεδόν- λογοτεχνία που απευθύνεται στα παιδιά και τους εφήβους άρχισα και εγώ να παιδεύω τον εαυτό μου. Να τον εξελίσσω.

Λέγοντας παιδεύω εννοώ να του προσφέρω παιδεία. Ξεκίνησα με μια αθωότητα και μια αίσθηση του μέτρου να περιδιαβαίνω τον θαυμαστό κόσμο της λογοτεχνίας χωρίς καμιά πρόθεση να γίνω αναγνωρίσιμη. Ήμουν εξάλλου μόλις είκοσι χρονών όταν έγραφα το πρώτο μου παραμύθι και βρισκόμουν σε μια εποχή που είχα ανακαλύψει το όπλο και την προσωπική μου αίρεση. Αυτό το όπλο ήταν για μένα οι λέξεις. Με τις λέξεις ανέτρεπα τον σκληρό και άδικο κόσμο όπως τον έβλεπα και τον βίωνα και δημιουργούσα τον δικό μου, όπως θα ήθελα να τον ζήσω. Για τούτο άρχισα να γράφω παραμύθια. Γιατί

μέσα από το παραμύθι έχεις την ευχέρεια να μεταπλάθεις με σύμβολα τη ζωή και να την εξελίξεις όπως επιτάσσει το προσωπικό σου ιδεώδες.

Στην αρχή ήθελα απλώς αυτό το ιδανικό να το μοιράζομαι με τα παιδιά μου. Διότι η γέννηση του γιού μου συνέπεσε με τη γέννηση του πρώτου μου παραμυθιού, που ήταν «ο γελωτοποιός για κλάματα», και μιλούσα μέσα από αυτό για την ανεργία. Έτσι έχτισα το λογοτεχνικό μου σύμπαν συνάμα με το οικογενειακό και χρειάστηκαν σχεδόν είκοσι πέντε χρόνια και είκοσι περίπου βιβλία για παιδιά και εφήβους για να δημιουργήσω το μυθιστόρημα «Όπως ήθελα να ζήσω», που είναι το πρώτο βιβλίο μιας ιστορικής- πολιτικής τριλογίας.

Το πρώτο αυτό βιβλίο δε θα γινόταν ευρέως γνωστό αν δεν αποσπούσε το βραβείο του αναγνωστικού κοινού. Ο λόγος που συνεχίζει να συναρπάζει είναι απλός. Μίλησα στον αναγνώστη με λόγια αληθινά και με ψυχή καθαρή περί του τις πταίει για την πολιτική και κοινωνική μας κακοδαιμονία. Του μίλησα για τις απαρχές της διάβρωσης του πολιτικού συστήματος από ιδρύσεως του νέου Ελληνικού κράτους, για την υποδούλωση της χώρας στο ξένο κεφάλαιο, το ρόλο του Τραπεζικού κεφαλαίου, του παλατιού και των διεφθαρμένων πολιτικών.

Του μίλησα όμως και για το όνειρο, την ελπίδα την ομορφιά και την αρμονία. Δημιούργησα μέσα στον σκανδαλώδη κοινωνικό και πολιτικό περίγυρο την «ρόδων πολιτεία», ήτοι την όλβια πολιτεία της ισονομίας, της ισοπολιτείας και της κοινωνικής δικαιοσύνης, όπως ο καθένας θα ήθελε να τη ζήσει.

-Στο τρίτο μέρος της τριλογίας των Αθηνών, που μόλις πρόσφατα κυκλοφόρησε, το βιβλίο «Το τέλος του γαλάζιου ρόδου» μας ταξιδεύει απ' τη δεκαετία του 1960 ως τις μέρες μας σ' έναν πλέον "αγνώριστο κόσμο". Τι τον κάνει αυτόν τον κόσμο, σήμερα, αγνώριστο σε σχέση με το παρελθόν που ανασυνθέτεις στο «Όπως ήθελα να ζήσω», στο «Για τ' όνειρο πώς να μιλήσω» και φθάνοντας ως το «Το τέλος του γαλάζιου ρόδου»;

Όσον αφορά τη λειτουργία της λεγόμενης δημοκρατίας φοβούμαι πως δεν υπάρχει εξέλιξη. Διότι εξέλιξη για μένα δε λογίζεται η μηχανική πορεία των καταστάσεων αλλά αυτή της ουσίας. Ο κοινοβουλευτισμός συνεχίζει να λειτουργεί με την παλαιοκομματική λογική, το καλπονοθευτικό εκλογικό σύστημα φέρνει ουσιαστικά στην εξουσία την μειοψηφία, συνεχίζεται η πελατειακή σχέση του πολίτη με το πολιτικό σύστημα, με αποτέλεσμα η αναξιοκρατία να κρατεί καλά δημιουργώντας την τάξη των αξιωματούχων της δικομματικής εναλλαγής στην εξουσία.

Ο αγνώριστος κόσμος που εντόπισες από το πρώτο βιβλίο της τριλογίας με τον τίτλο «όπως ήθελα να ζήσω», ως το έσχατο με τον τίτλο «το τέλος του γαλάζιου ρόδου», έχει να κάνει κυρίως με την ασχήμια που απλώνεται κατακτητικά κάθε μέρα. Η πολιτική τάξη, υποδουλώνοντας τη χώρα στις αξιώσεις των εκάστοτε «προστάτιδων» και «φιλελλήνων» δυνάμεων, έφτασε μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο να εκτελεί τις εντολές των Αμερικανών.

Αν μελετήσει κανένας προσεκτικά την έκθεση του τότε διοικητή της Τραπέζης Ελλάδος, Ιωάννη Βαρβαρέσου, και βέβαια εάν είναι ψαγμένος και φιλύποτος αναγνώστης, θα αντιληφθεί ευθύς την αλήθεια της παρατήρησής μου. Η Αμερική καθοδηγούσε την ανάπτυξη της Ελληνικής οικονομίας στην οικοδομή, διότι προόριζε τη χώρα ως αγορά των προϊόντων που παρήγαγαν οι πολυεθνικές εταιρείες της. Μετά το σχέδιο Μάρσαλ, η ελληνική οικονομία και πολιτική, περνάει από την Αγγλική στην Αμερικανική σφαίρα επιρροής.

Με το νόμο της αντιπαροχής το οικιστικό παραδίδεται στην εργολαβική κερδοσκοπία και ιδού το αποτέλεσμα. Στους περιπάτους μας μέσα στις συνοικίες της λατρευτής μας Αθήνας, ψάχνουμε με το «Διογένηο» φανάρι να βρούμε κομμάτια της προϊούσας ωραιότητας και αισθητικής του Αττικού τοπίου. Φυσικά με τον βίαιο εξαστισμό και την ερήμωση της Ελληνικής υπαίθρου, ως αποτέλεσμα του Εμφυλίου

πολέμου, το ίδιο συνέβη σε όλα τα μεγάλα αστικά κέντρα.

-Γιατί ο τίτλος «Το τέλος του γαλάζιου ρόδου»; Έκλεισε, λοιπόν, οριστικά και στην Ελλάδα ένας μεγάλος ιστορικός κύκλος ο οποίος άρχισε το 1871 με την Παρισινή Κομμούνια και τον αντίκτυπό της που είχε και εγχώρια (βλέπε «Όπως ήθελα να ζήσω», συνεχίστηκε με την Αντίσταση (βλέπε «Για τ' όνειρο πώς να μιλήσω») και εξακολούθησε με τη λεγόμενη γενιά του Πολυτεχνείου (βλέπε «Το τέλος του γαλάζιου ρόδου»).

Η ζωή ολόκληρη είναι μια σειρά από κύκλους που ανοίγουν και κλείνουν. Το γαλάζιο ρόδο το βρήκαν εν τέλει λάπωνες επιστήμονες, εργαστηριακά. Η τεχνική και η επιστήμη, λύνουν έναν προς έναν τους κόμπους των μυστηρίων της ύπαρξης. Καιρός είναι να αρχίσει ο άνθρωπος να έχει την οντολογική του θέση μέσα στην λεγόμενη πρόοδο. Πιστεύω πάντα στις νέες εποχές και στους νέους ανθρώπους και ελπίζω σε μια νέα ηθική τάξη πραγμάτων, που θα έρθει με την αυθαιρεσία.

Η παιδεία μας διαψεύδει καθημερινά επειδή εξελίσσεται σε επαγγελματικό εργαλείο και έχει ως στόχο έναν χειραγωγημένο πολίτη, εξάρτημα της ανηλεούς παραγωγικής μηχανής. Αυθαιρεσία λοιπόν θα πει να ξεφύγουν οι νέοι άνθρωποι από την διαγεγραμμένη πορεία και να πάρουν τη σκυτάλη της βαθιάς γνώσης στα χέρια. Να μην πιστεύουν και να ερευνούν. Κυρίως να μελετούν τα άδηλα και τα κρύφια της ιστορίας διότι αλλιώς είναι καταδικασμένοι να διαπράττουν τα ίδια λάθη.

Οι προηγούμενες επαναστατικές γενιές, από τη «χρυσή Νεολαία» του Επαμεινώνδα Δεληγιώργη ως τη γενιά του Πολυτεχνείου, ενσωματώθηκαν στο σύστημα αξιών της ιθύνουσας τάξης και απέτυχαν. Η νέα γενιά πρέπει να μάθει, για να πάει τη χώρα με νέα ήθη πιο πέρα, αλλά κυρίως πιο πάνω.

-Πιστεύω πως όλο σου το συγγραφικό έργο, αλλά και η ίδια σου η ζωή, διαπνέεται απ' το ανεπανάληπτο άρωμα των στίχων του ποιήματος του Κάρολου Μπωντλαίρ «Ανάταση», το οποίο αποτέλεσε γνήσιο προεόρτιο της συγκλονιστικής περιόδου που αναπαριστάς ανάγλυφα και για την Ελλάδα στο «Όπως ήθελα να ζήσω». Ειδικά οι δύο τελευταίες στροφές το “φωτογραφίζουν” μοναδικά! Νιώθω πως αγαπάς πολύ αυτούς τους στίχους:

«Πέρα απ' την πλήξη τη στυγνή, τη θλίψη την τρανή,

που βάρος φέρνουνε φριχτό στη σκοτεινή μας ζήση,

καλότυχος όποιος μπορεί να γοργοφτερουγίσει,

και στη γαλήνια έκταση να πάει, τη φωτεινή!

Όποιος, με σκέψεις που 'χουνε φτερά κορυδαλλών,

προς τα ουράνια λεύτερα κάθε πρωί πετάει,

που πάνω απ' τη ζωή τραβά και ανάκοπα γρικάει,

το μίλημα των άφωνων κόσμων και των ανθών!».

Είναι πράγματι θαυμάσιοι οι στίχοι και με εκφράζουν απόλυτα. Όμως και τούτη η άνωση όπως την εκφράζει ο ποιητής, χρειάζεται συνεπή πορεία προς την ατομική και κοινωνική ολοκλήρωση. Και επειδή όπως προείπα το σύστημα των δομημένων αξιών δείχνει να φοβάται τους ελεύθερα σκεπτόμενους ανθρώπους, κάνει ότι περνάει από τη δομή του για να τους εξαρτήσει μέχρι να τους υποτάξει στις αρχές του. Είναι καθήκον και επιτακτική ανάγκη ο νέος άνθρωπος να αντιληφθεί τον τρόπο λειτουργίας του εκπαιδευτικού συστήματος και να το ανατρέψει παίρνοντας τη γνώση στα χέρια του. Τότε υπάρχει ελίδα να κάνουν οι κοινωνίες τους στίχους του ποιητή βίωση μιας άλλης πραγματικότητας.

-Στην τριλογία των Αθηνών (« Όπως ήθελα να ζήσω», «Για τ' όνειρο πώς να μιλήσω», «Το τέλος του γαλάζιου ρόδου») δημιουργείς την περίφημη «Ρόδων Πολιτεία» η οποία αποτελεί την πολιτική-πολιτιστική Κομμούνα των Ανθρώπων που ήθελαν (και θέλουν) να αλλάξουν τον κόσμο αλλά και τις ίδιες τους τις ζωές. Κάποιοι, σήμερα, πιστεύουν πως πρέπει να έχουμε αυτοσκοπό μας να δημιουργούμε μικρές-μικρές «Ρόδων Πολιτείες» για να ομορφάινουμε τις ζωές μας και να κλειστούμε μέσα σ' αυτές γιατί δυστυχώς δεν μπορούμε να αλλάξουμε συνολικά ολόκληρη την κοινωνία.

Στη δική μου ρόδων πολιτεία οι άνθρωποι ολοκληρώνονται μέσα από τις διαδικασίες μιας λειτουργικής κομμούνας. Δε μιλάμε για μικρούς κύκλους απομόνωσης όπου θα περνάμε απλώς καλά, αλλά για επιμέρους ολοκληρωμένες κοινωνίες οι οποίες θα δημιουργούν ομόκεντρους κύκλους γνώσης, αισθητικής, αλληλεγγύης, μέχρι να κλείσουν μέσα τους την ευρύτερη κοινωνία. Έτσι θα υλοποιηθεί το όραμα της πραγματικής δημοκρατίας, όπου το κοινό καλό θα προηγείται πάντα του ατομικού συμφέροντος.

Η κοινωνία μας δυστυχώς έχει περάσει σε μια επικίνδυνη αβελτηρία. Υιοθετεί τις προβαλλόμενες από την ιθύνουσα τάξη τάσεις και παγιδύεται σε νέα στερεότυπα τα οποία έχουν να κάνουν με την ελαφριά άποψη, που φυσικά τα Μέσα την προβάλλουν ως το ιδεατό ζην. Τα πρότυπα των πρωινών και μεσημεριανών τηλεοπτικών εκπομπών-ιδίως των ιδιωτικών καναλιών- έχουν περάσει σε ένα δραματικά μεγάλο μέρος της ελληνικής νεολαίας. Το κλείσιμο της κρατικής τηλεόρασης φανερώνει εξάλλου τις προθέσεις της Κυβέρνησης.

Όσο και αν διαφωνεί κάποιος για τον τρόπο λειτουργίας της ΕΡΤ, δε μπορεί να μην παραδεχτεί πως μόνο από εκεί παίρναμε είδηση ότι τούτη η χώρα γεννά και έναν νεότερο πολιτισμό. Καθημερινά θυσιάζεται στο βωμό των ποικίλων συμφερόντων και φυσικά στο βωμό του κέρδους κάθε αισθητική. Και σε τούτον τον τομέα προτείνω την επαναστατική πράξη, να κλείνει κανένας τον δέκτη και να ανοίγει ένα βιβλίο, συνειδητοποιώντας πως χωρίς θεατές δε θα υπάρχουν τα κανάλια. Ο ίδιος ο θεατής έχει τη δύναμη να επιβάλλει την αισθητική αρκεί να αντιληφθεί τη δύναμή του. Είμαι βέβαιη πως η δύναμη βρίσκεται στον θεατή και στη δική του αντίσταση και όχι στο θέαμα. Αν αυτό συνιστά απομόνωση, προσωπικά την επιλέγω.

- Έμαθα πως το πρώτο σου μυθιστόρημα «Τα χάρτινα πουλιά» θα μεταφερθεί πολύ σύντομα και στην οθόνη. Πες μας για την ιδέα αυτή, το σκηνοθέτη, τον παραγωγό...

Ένας σεμνός σκηνοθέτης ο Βασίλης Ντούρος, με την παραχώρηση των δικαιωμάτων από τον Θανάση Καστανιώτη, έχει μετατρέψει σε σενάριο το βιβλίο και το πρότεινε στο Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου. Απλώς είμαστε σε αναμονή εξελίξεων. «Τα χάρτινα πουλιά» είναι επίσης ένα πολιτικό μυθιστόρημα που διαδραματίζεται στην Ελληνική ύπαιθρο την εποχή της δικτατορίας και διαπραγματεύεται την προσπάθεια χειραγώγησης των ονείρων ενός παιδιού από τον ίδιο τον πατέρα του που ήταν αξιωματικός της χούντας. Μιλάει για το δικαίωμα συμμετοχής στο προσωπικό όραμα και τις δυνάμεις αντίστασης που το παιδί αναπτύσσει προκειμένου να διασωθεί από την άλωση.

-Πες μας τώρα για την κατάσταση στο βιβλίο σήμερα. Ο κόσμος διαβάζει και τι διαβάζει τελικά. Διαβάζει για να σκέφτεται και να προβληματίζεται ή για να ξεχνάει και να αποβλακώνεται;

Το αναγνωστικό κοινό που αγαπάει πραγματικά την καλή λογοτεχνία δεν ήταν ποτέ υψηλό στη χώρα μας. Δεν έπαψε όμως υπάρχει και παραμένει πιστό στις σημαντικές αναγνώσεις. Αυτό είναι που στηρίζει το αξιόλογο βιβλίο και το κρατάει μακριά από τον κίνδυνο της πλήρους απαξίωσης. Ξέρετε όλα είναι συνυφασμένα με την κυρίαρχη κουλτούρα. Τα μέσα διαπαιδαγωγούν προβάλλοντας την υποκουλτούρα. Δεν είναι ασφαλώς σημερινό φαινόμενο.

Στον μεσοπόλεμο ας πούμε, τα ληστρικά μυθιστορήματα, έγιναν τάση και όλες οι κορασίδες και οι κυρίες συνάμα, ονειρεύονταν να τις απαγάγει κάποιος λήσταρχος, δομημένος ως λαϊκός ήρωας, για να ζήσουν τον μεγάλο έρωτα, όπως και οι ηρωίδες των βιβλίων που διάβαζαν. Τίποτα δεν έμεινε από εκείνα τα βιβλία.

Ομοίως σήμερα, στο βωμό του κέρδους, βιβλία των περιπτέρων, διεκδικούν τις πρώτες θέσεις στους πάγκους και τις προθήκες των βιβλιοπωλείων, και κυρίως των αλυσίδων. Αυτά τα αναγνώσματα είναι προς τέρψη ενός αμύητου κοινού-κυρίως γυναικείου- που τον απασχολεί ο βίος και η πολιτεία των τηλεοπτικών αστέρων και όλων των τηλεοπτικών προϊόντων. Που ονειρεύονται το «λάϊφ στάιλ», ως τον ιδεατό τρόπο ζωής. Ως εκ τούτου τα εν λόγω αναγνώσματα είναι μόνο προϊόντα με ημερομηνία λήξεως.

Όσο για την αποβλάκωση-την οποία εγώ ονομάζω ύπνωση- πιστεύω πως ως ένα σημείο πρέπει να είχε προηγηθεί της επιλογής του ελαφρότατου αναγνώσματος. Υπάρχει ως τόσο και η κατηγορία των παλαιών τηλεοπτικών σλόγκαν, «με ένα άρλεκιν ξεχνιέμαι».

-Μόνο φέτος έχεις επισκεφτεί πάνω από 60 σχολεία σ' ολόκληρη την Ελλάδα, πολλά από αυτά μειονοτικά. Πες μας γι' αυτή τη μοναδική εμπειρία να συζητάς με τους μαθητές.

Έχω την τύχη τα βιβλία μου που απευθύνονται σε παιδιά και εφήβους, να έχουν βρει ανταπόκριση αρχικά σε λίγους φωτισμένους παιδαγωγούς, τόσο της πρωτοβάθμιας όσο και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και μέσω αυτών στους μαθητές τους. Αυτοί οι άνθρωποι κάνουν και τη διαφορά στο στείρο εκπαιδευτικό μας σύστημα. Και αν κουτσουρεύτηκαν οι αποδοχές τους συνεχίζουν να μάχονται για το όραμα μιας άλλης παιδείας. Είναι λίγοι αλλά εκλεκτοί.

Επισκέφτηκα λοιπόν χάρη σε αυτούς πολλά σχολεία στην Αττική και στην περιφέρεια. Ανάμεσα στα σχολεία είναι και τα μικτά σχολεία της Θράκης, όπου μέσα σε ένα κλίμα αμφίδρομης απόρριψης συνυπάρχουν Χριστιανοί, Μουσουλμάνοι και Ρομά μαθητές. Δυο καθηγήτριες, η Τζοβάννα Φωτακίδου και η Αρετή Μποφιλίου, είχαν τη σύλληψη να ενώσουν τις «αντιμαχόμενες», ένεκα των ειδικών συνθηκών ομάδες, μέσα από τη λογοτεχνία. Δημιούργησαν μια αναγνωστική λέσχη και ό,τι δεν πέτυχαν οι ασκούμενες πολιτικές, το πέτυχε η λογοτεχνία και η αγάπη των δυο καθηγητριών για τα παιδιά αυτά. Δεν είναι ένα αισιόδοξο μήνυμα αυτό; Δεν είναι επαναστατική πράξη;

Εγώ με τη σειρά μου αφού ήρθα σε επαφή με τους εν λόγω εκπαιδευτικούς και μαθητές και αφού συνδέθηκα με δεσμούς άρρηκτης φιλίας, τους ένωσα και μέσα σε ένα βιβλίο με τον τίτλο: «Οι φύλακες των Αστεριών», που μιλάει για την αλληλεγγύη και την άρση των προκαταλήψεων.

-Πριν από έξι περίπου μήνες στην οδό Ερμού, στο ύψος της πλατείας Αθηναίων, δύο νέα παιδιά από το Μπανγκλαντές πουλούσαν μεταχειρισμένα βιβλία. Μου λένε: «...Πουλάνε συνέχεια φίλε γιατί δεν έχουν να φάνε. Πουλάνε τα πάντα. Όταν ήρθαμε στην Ελλάδα πεινούσαμε μόνο εμείς οι ξένοι, τώρα πεινάτε και εσείς οι Έλληνες...». Ξεχωρίζω, μέσα σε μια ντάνα, ένα βιβλίο και το πιάνω στα χέρια μου (το δείχνω τώρα και στην Ελένη...). Τίτλος του: «Ελένη Πριοβόλου-Το κόκκινο πουλί που το λέγαν φλόγα». Ανοίγω και διαβάζω την αφιέρωση:

«Στο Νικόλα με την ευχή να κάνει τα πιο όμορφα όνειρά του πραγματικότητα.

Αγκρίνιο, 17-11-1997. Ελένη Πριοβόλου»

Πώς νιώθεις;

Όταν είδα Ηλία να κρατάς στα χέρια σου αυτό το βιβλίο έμεινα ενεή. Τώρα που το σκέφτομαι με διατρέχει μια παράξενη συγκίνηση ανάμικτη με οργή. Ο Ελληνικός λαός ο οποίος θα μπορούσε να ζήσει μέσα σε μεγάλη οικονομική αυτάρκεια αξιοποιώντας τον πλούτο του, ολοένα και φτωχοποιείται. Και τούτο γιατί

το πολιτικό σύστημα επέλεξε να παραδώσει τα εθνικά κεφάλαια στις απαιτήσεις των ξένων και να δομήσει τη χώρα με όρους αποικιοκρατικούς. Η κουβέντα του μικροπωλητή μετανάστη τα λέει όλα. «Τα πουλάνε για να ζήσουν». Ας σταθούμε πολιτικά και φιλοσοφικά πάνω σε αυτήν τη φράση και ας σκύψουμε με ανατρεπτική διάθεση στο μεγάλο πρόβλημα που μαστίζει όλες της κοινωνίες του ώριμου καπιταλισμού και είναι φυσικά η φτώχεια.

-Στην ελληνική κοινωνία επικρατεί αναβρασμός υπόγειος ή ορατός. Οι λεγόμενοι όμως άνθρωποι 'των γραμμάτων, των τεχνών και του πολιτισμού', στη συντριπτική τους πλειοψηφία όχι απλώς στηρίζουν τις κανιβαλικές κυβερνητικές επιλογές και τις επιλογές των 'εταίρων μας' (Ε.Ε.-Ε.Κ.Τ.-Δ.Ν.Τ.) αλλά και επιτίθενται δριμύτατα σ' όσους αγωνίζονται να τις ανατρέψουν. Τι να πρωτοθυμηθώ...Την Κική Δημουλά η οποία συνυπέγραψε, το καλοκαίρι του 2011, μαζί με άλλους 31 'διανοούμενους' ένα κείμενο για την υποστήριξη του Μνημονίου, μεταμφιεσμένο σε «έκκληση για τη σωτηρία της χώρας». Τις δηλώσεις της Ελένης Γλύκατζη-Αρβελέρ σε συνέντευξή της πως «τα 400 ευρώ είναι πάρα πολλά χρήματα για μισθός για να ζήσει κάποιος»... Τελικά ο 'πολιτισμός' είναι με το σύστημα και την εξουσία; Υπάρχουν τελικά εξαιρέσεις που στην πράξη κάποιοι απ' τους 'ανθρώπους του πολιτισμού' είναι με τους 'κάτω';

Σαφώς και υπάρχουν εξαιρέσεις και είναι πολλές. Όμως δεν ακούγεται ο λόγος τους αφού δεν τους δίνεται ο λόγος. Πολιτισμός δεν είναι μόνο ο τάδε ή ο δείνα δημιουργός που παίζει το παιχνίδι της δημοσιότητας, αλλά ένα σύνολο ανθρώπων που παράγει τέχνη για την τέχνη και για την ψυχή ολόκληρης της κοινωνίας. Απλώς τούτος ο πολιτισμός είναι αποκλεισμένος από τη μεγάλη δημοσιότητα. **Ο πολιτισμός οφείλει να είναι αντισυστημικός, αλλιώς γίνεται όργανο του συστήματος.**

Ως προς το κομμάτι της καθ' αυτής δημιουργίας μπορεί και πράγματι να είναι. Το θέατρο, η μουσική, η ποίηση, τα εικαστικά, η λογοτεχνία σφύζουν από έργα αντισυστημικά, καταγγελλικά, προσοδευτικά. Έργα που τινάζουν το ισχύον σύστημα αξιών στον αέρα. Όμως πίσω από τα έργα δεν παύουν να βρίσκονται άνθρωποι, που επιδιώκουν με κάθε θεμιτό ή αθέμιτο μέσο να βρίσκονται στην επικαιρότητα, να είναι αναγνωρίσιμοι και φυσικά να περάσουν στην ιστορία της τέχνης και να μην περιπέσουν στη λήθη και την αφάνεια. Διότι ας μην ξεχνάμε πως και η ιστορία από τους δυνατούς γράφεται.

-Το συγγραφικό σου έργο σιγά-σιγά αγαπήθηκε απ' τα παιδιά και τον απλό κόσμο της Αριστεράς και των κοινωνικο-πολιτικών κινημάτων. Αντίθετα όμως, οι λεγόμενοι "λογοτεχνικοί υπεύθυνοι" των ΜΜΕ τόσο των συστημικών όσο και κομματιών της Αριστεράς γράφουν ελάχιστα για τα βιβλία σου ή προσπαθούν να τα απαξιώσουν κάνοντας σχόλια που στάζουν χολή. Τελικά τι συμβαίνει; Είσαι, για τους μεν "λογοτεχνικούς κύκλους", "αιρετική και ανατρεπτική" και για τους δε, "συστημική και συμβιβασμένη";

Δεν μπαίνω σε πειρασμό ούτε καν να εκλογικεύσω αυτό που αναφέρεις. Εμένα η αίρεσή μου είναι οι λέξεις. Αυτές αποτελούν και την προσωπική μου επανάσταση. Ωστόσο με την ερώτησή σου απαντάς εσύ ο ίδιος. Δεν παίζω κανένα παιχνίδι με κύκλους και παράκυκλους. Όσο για το τι με θεωρούν δεν πιστεύω ότι μπαίνουν καν στον κόπο να αναρωτηθούν, αυτοί τους οποίους υπαινίσσεσαι, αν είμαι αιρετική ή κάτι άλλο. Ίσως είμαι και ανύπαρκτη. Οι άλλοι πάλι δεν ενδιαφέρονται παρά για την στρατευμένη λεγόμενη τέχνη, όπως εκείνοι την εννοούν. Εξάλλου προσωπικά γράφοντας δεν απευθύνομαι στους «κύκλους» αλλά στους αναγνώστες. Έχω απέναντί τους μια στάση ειλικρινή και πασχίζω να τους μεταφέρω την αλήθεια μου, που μπορεί να συμπίπτει με τη δική τους αλήθεια.

-Τα τελευταία χρόνια έχουμε δει τόσα και τόσα κοινωνικο-πολιτικά κινήματα να αναδύονται, αλλά η εξουσία των 'πάνω' - παρά τους συνεχόμενους κυβερνητικούς κλυδωνισμούς - καλά κρατεί. Ο κόσμος μόλις αυτά αναδύονται -να το πω εδώ σχηματικά- κατά αριθμητικό τρόπο αρχίζει πάλι να αισιοδοξεί. Και λίγο μετά μόλις 'κλείνει ο κύκλος τους' κατά γεωμετρικό τρόπο πέφτει στη μεγάλη απογοήτευση και το «τίποτα δε γίνεται» ακούγεται και ξανακούγεται

καθημερινά. Απ' την άλλη, δυστυχώς, ένα κομμάτι του κόσμου των κοινωνικοπολιτικών κινήματων 'ποζάρει' στη συνέχεια με την ακαταμάχητη ατομική αυταρέσκεια ότι «συμμετείχα και εγώ τότε!». Δημιουργεί 'το δικό του μύθο', ταμπουρώνεται εκεί στη συνέχεια και η 'επιβράβευση' του σήμερα γίνεται ένα ακόμη like στο facebook όταν αναρτά μια 'εξεγερτική φωτογραφία' του 'ένδοξου παρελθόντος'...

Στην μακράιωνη πολιτική και κοινωνική ιστορία της ανθρωπότητας πάντα αναφέρονται κινήματα και πάντα τα ακολουθούν οι διαψεύσεις. Γιατί από αγώνα σε αγώνα και από διάψευση σε διάψευση κινείται και εξελίσσεται ο κόσμος. Ας εξετάσουμε όμως το ισχύον, στη χώρα μας και στη συγκεκριμένη ιστορική συγκυρία.

Ο κυβερνητικός συνασπισμός καλά κρατεί, επειδή έχει καταφέρει με τους μηχανισμούς προπαγάνδας να αιχμαλωτίσει τους πολίτες στον ιστό του φόβου. Διαπαιδαγωγημένος ο λαός από χρόνια στην πελατειακή σχέση με το πολιτικό σύστημα, προτιμά να μπαίνει κάτω από την ομπρέλα προστασίας που νομίζει ότι αυτό του παρέχει. Οι παπαγάλοι των μέσων έχουν φροντίσει καλά γι' αυτό. Κάθε τι που αναφέρεται γεννά άμεσως και την καχυποψία περί των προθέσεων όποιου ή όποιων κάνουν μια διαφορετική πρόταση. Η μοιρολατρία ακολουθεί πάντα τη διάψευση.

Ας πάρουμε για παράδειγμα το ΠΑΣΟΚ, ως κίνημα και ως εξουσία. Η ιδιότυπη δημοκρατία των κυβερνητικών αξιωματούχων επέβαλε μια πολιτική που οδήγησε τη χώρα στην κατάσταση που βιώνουμε, τόσο στον οικονομικό όσο και στον πολιτικό τομέα. Όσο για την αυταρέσκεια των «κινήματιών», είναι ένα θέμα που με έχει πολύ απασχολήσει. Τούτο συμβαίνει σε άτομα παγιδευμένα στον ίδιο τον εγωκεντρικό τους πυρήνα και ελάχιστα συνειδητοποιημένα. Οι συγκυρίες τους έφεραν κοντά στο κίνημα και εκμεταλλεύτηκαν τη συγκυρία για να ισχυροποιήσουν έναν μύθο. Στην ουσία συμβαίνει και με αυτούς ό,τι και με τους ανθρώπους του πολιτισμού που προαναφέραμε. Παίζουν τελικά το παιχνίδι της εξουσίας για να αποκτήσουν οντότητα μέσω της φήμης.

Ας θυμηθούμε τον Επαμεινώνδα Δεληγιώργη, που ως αρχηγός της Χρυσής Νεολαίας, πέτυχε να ξεσηκώσει όλο το φοιτητικό κόσμο και να συμβάλει στην έξωση του Βαυαρικού συρφετού. Όταν όμως έγινε Πρωθυπουργός της χώρας υπέγραψε με την Αγγλία τις πλέον επονείδιστες για τη χώρα μας δανειακές συμβάσεις.

-Από καταβολής ελληνικού κράτους έγιναν στην κυριολεξία εκατομμύρια αγώνες, χιλιάδες κινήματα, απεργίες, διαδηλώσεις, εξεγέρσεις... Ο κόσμος που ήθελε και αγωνίστηκε για "μια άλλη, καλύτερη ζωή" συκοφαντήθηκε, λοιδορήθηκε, ταπεινώθηκε, εξορίστηκε, φυλακίστηκε, δολοφονήθηκε και... στο τέλος ηττήθηκε. Πάντα όμως οι ηγεσίες των κινήματων και της Αριστεράς "χρύσωναν το χάπι" και έλεγαν εκείνο το: «Κερδίσαμε Ηθικά!». Φθάνει σήμερα να λες σε κάποιον έλα να κερδίσουμε μόνο "ηθικά"; Όταν τα παιδιά σε ρωτάνε, στα σχολεία που πηγαίνεις, «μπορεί να αλλάξει ο κόσμος και να νικήσει η ομορφιά και η ελπίδα» τι τους απαντάς;

Οι αγώνες για την ισονομία, την ισοπολιτεία και την κοινωνική δικαιοσύνη έγιναν σε όλους τους λαούς και σε όλες τις εποχές, από τη στιγμή που ο άνθρωπος ανακάλυψε το χρήμα, εμπορευματοποίησε την οικονομία και ο πλούτος περνούσε σταδιακά σε μια ολιγαρχία που πατρονάριζε προς όφελός της και την κυβερνητική εξουσία. Από ποιους λοιδορηθήκαν οι λαϊκοί αγώνες μπορούμε να το αντιληφθούμε. Από τους άκριτους και τους βολεμένους ασφαλώς. Οι νοήμονες γνωρίζουν, αλλά άλλοι εθελοτυφλούν και άλλοι φοβούνται. Το θέμα των ηγεσιών των κινήματων είναι ένα μείζον ιστορικό θέμα το οποίο πρέπει να ιδωθεί με καθάρια σκέψη και με γνώμονα την αλήθεια.

Όπως και να έχει οφείλουμε να ξεχωρίσουμε την αγνή προσέλευση των απλών ανθρώπων στους κοινωνικούς και πολιτικούς αγώνες από τη στάση των ηγεσιών, κυρίως μέσα στους κόλπους του

αριστερού κινήματος. Το ηθικό βέβαια κέρδος μέσα από μια χαμένη υπόθεση δεν πρέπει να το αγνοεί κανείς. Αρκεί να υπήρξε ηθικό κέρδος και να μην θυσιάστηκε και αυτό στο βωμό των κρυφών σκοπιμοτήτων.

Ναι, τα παιδιά στα σχολεία με ρωτούν αν είμαι αισιόδοξη, Τους απαντώ: «Φυσικά και είμαι αισιόδοξη αφού υπάρχουνε εσείς και είστε το μέλλον. Αν ήμουν απαισιόδοξη δε θα πίστευα σε εσάς. Το θέλετε αυτό; Πιστέψτε λοιπόν και εσείς ότι μπορείτε να φέρετε τα πάνω κάτω. Μην πιστεύετε ό,τι σας πλασάρουν και ερευνάτε πρώτα την παρερχομένη πληροφορία. Αυθαιρετείτε υπέρ της πραγματικής γνώσης».

-Στα τελευταία σου βιβλία αναφέρεσαι στην καλλιέργεια των ρόδων. Μια κυρία της γενιάς της Αντίστασης, μια μέρα, μου έκανε μια παρατήρηση: «Δε μπορείς να σπείρεις λουλούδια σε έδαφος που ευδοκιμούν οι αγριάδες γιατί θα τα πνίξουν. Πρέπει πρώτα να καλλιεργήσεις το έδαφος και μετά να σπείρεις. Δεκαετίες τώρα εμείς οι Αριστεροί προσπαθούσαμε να σπέρνουμε λουλούδια χωρίς ταυτόχρονα να καλλιεργούμε το έδαφος και ο τόπος γέμισε αγριάδες που μας έχουνε κυκλώσει από παντού και πλέον με απειλητικές διαθέσεις πάνε να μας πνίξουν. Μια τέτοια δηλητηριώδης αγριάδα είναι και η Χρυσή Αυγή...». Υπάρχει, τελικά, “φάρμακο” για τις αγριάδες; Και πώς “καλλιεργούμε” το έδαφος της αγριεμένης ελληνικής κοινωνίας;

Η Χρυσή Αυγή δεν είναι αγριάδα αλλά αράχνη ταραντούλα. Την εκτρέφει στον κόρφο του το σύστημα της φθοράς και της υποτέλειας και έπειτα παραπονιέται ότι το δηλητηριάζει. Την διογκώνει το σύστημα που στο όνομα της ανάπτυξης ξεπουλάει τη χώρα στους αργυραμοιβούς. Όσο για τους ροδώνες μπορούν να ευδοκιμήσουν σε κάθε παρτέρι, σπίτι, γειτονιά, σχολείο, ναό, πλατεία, ακάλυπτο χώρο. Είναι επιτακτική ανάγκη. Διότι θα πάρει πολύ καιρό μέχρι να καλλιεργηθεί το σύνολο του εδάφους και δεν έχουμε χρόνο για άλλες ολιγωρίες.

-Εκτός από συγγραφέας είσαι και πολιτικός επιστήμονας και βλέπεις πως ακόμα και αυτό το Σύνταγμα της Ελλάδας έχει καταλυθεί. Η Ελλάδα κυβερνιέται με Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου που παραπέμπουν σύμφωνα και με το άρθρο 48 του Συντάγματος σε ‘κατάσταση πολιορκίας’. Τσεκουράτοι υπουργοί στην Υγεία, διαπομπευτές οροθετικών γυναικών στην Παιδεία, μεγαλοτραπεζίτες στην οικονομία... Ούτε καν τα λεγόμενα ‘αστικά προσχήματα’ δεν κρατιούνται πλέον.

Την ίδια στιγμή, όμως, βλέπουμε βουλευτές της Αριστεράς να χαριεντίζονται καθημερινά στα ΜΜΕ με αντίστοιχους της συγκυβέρνησης ΝΔ-ΠΑΣΟΚ και οι οποίοι ψηφίζουν, καθημερινά, μέτρα και νόμους που βιάζουν στην κυριολεξία τη ζωή του ελληνικού λαού. Ο Ρόκος Χοϊδάς, άραγε, χαριεντιζόταν με τους πολιτικούς του αντιπάλους; (βλέπε στο « Όπως ήθελα να ζήσω»). Πώς λειτουργεί αυτό στις συνειδήσεις των απλών ανθρώπων του μόχθου που λιμοκτονούν και θέλουν εν δυνάμει να βγουν στο δρόμο; Η Αριστερά, όλες οι εκφάνσεις και εκφράσεις της, τι δεν κάνει σήμερα ή κάνει λειψά;

Όταν μιλώ για το ισχύον κάνω τους συνειρμούς μου με το ιστορικό παρελθόν. Ολόκληρη η ιστορία της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας στην Ελλάδα, θεμελιώθηκε στον χλευασμό του ίδιου του Συντάγματος. Για παράδειγμα και για αναστοχασμό παραπέμπω στο βασιλικό πραξικόπημα του βασιλέως Γεωργίου του Α, ο οποίος ανέθεσε το σχηματισμό Κυβέρνησης στον Βούλγαρη ενώ δεν είχε την εμπιστοσύνη της Βουλής. Ο τραπεζίτης Σκουλούδης, συνυπεύθυνος με τον Ανδρέα Συγγρό για το μεγάλο χρηματιστηριακό σκάνδαλο των μετοχών της Λαυρεωτικής, αντί να βρίσκεται στη φυλακή έγινε πρωθυπουργός του κράτους των Αθηνών την περίοδο του Εθνικού διχασμού.

Τι να πω εγώ όταν τα λείει όλα η ιστορία. Την οποία βέβαια οι πολιτικοί την ξέρουν καλά και εφαρμόζουν την ίδια συνταγή υποτέλειας στις απαιτήσεις των ξένων και φυσικά των τραπεζιτών. Όσο για τους αξιωματούχους όλων των καθεστωτικών κομμάτων, κάνουν το κομμάτι τους. Εκείνο που πρέπει να

αξιολογηθεί είναι το γεγονός ότι, μεγάλο μέρος του Ελληνικού λαού ψηφίζει με γνώμονα την αναγνωρισιμότητα. Ο Ρόκκος Χοϊδάς, ράβδιζε ανηλεώς το πολιτικό καθεστώς και το παλάτι και είχε την κατάληξη που είχε. Πέθανε στις φυλακές της Χαλκίδος από σφαίρα που του φύτεψε στον πνεύμονα ο βουλευτής Σταΐκος. Στην περίπτωση του Χοϊδά, είναι άξιο να μνημονευτεί, πως ο δημοκράτης πολιτικός Χαρίλαος Τρικούπης, είχε απαγορεύσει να δημοσιεύονται οι αγορεύσεις του στα πρακτικά της Βουλής.

Με ρωτάς τι δεν κάνει η Αριστερά; Είναι τόσο μπλεγμένη πια η έννοια. Όπως και να έχει σε πηγαίνω ξανά πίσω στην ιστορία και σου υπενθυμίζω πως το 1965 μετά τα Ιουλιανά και τη δολοφονία του Πέτρουλα, η εσωτερική ηγεσία της ΕΔΑ, μιλούσε για συσπείρωση της Αριστεράς και η έξω ηγεσία επέμεινε πως πρωταρχικό θέμα ήταν η πάλη για τη νομιμοποίηση του Κομμουνιστικού Κόμματος. Ε, τους έπιασε η δικτατορία στον ύπνο.

Έπειτα οι διασπάσεις ουδόλως ωφέλησαν την Αριστερά. Ο τόπος χρειάζεται αρραγές το μέτωπό της. Σήμερα φοβούμαι πως και πάλι προλαβαίνουν την Αριστερά οι περιστάσεις. Ο κόσμος παγωμένος περιμένει και διακατέχεται από έλλειψη εμπιστοσύνης. Ο τρόπος με τον οποίο ψήφισε επιδέχεται ποικίλες ερμηνείες. Πάντως διαβλέπω και την άρνηση προς τον συνδικαλισμό, ο οποίος συνεχίζει να λειτουργεί καθεστωτικά. Όπως και να έχει ένας επαναπροσδιορισμός είναι απαραίτητος για το σύνολο του αριστερού κινήματος.

-Στο τέλος των μυθιστορημάτων σου έχουμε το τέλος ενός ονείρου και το χάραμα πάντα ενός άλλου-καινούριου. Απ' την ήττα και την απογοήτευση, στις νέες ελπίδες, στα νέα αισιόδοξα σκιρτήματα...Τώρα, πιστεύω, βρισκόμαστε σε μια τέτοια φάση, σε μια ιστορική καμπή.

Αν ήσουνα σε μια παρέα, σε μια συνέλευση, σε μια διαδήλωση, τι θα έλεγες στον κόσμο που θα περίμενε το “κατιτί” ξεχωριστό και αυθεντικό για να τον πυρπολήσει συθέμελα και παρά τις συνεχόμενες ήττες και απογοητεύσεις να συνεχίσει στην πρώτη γραμμή για να βρει ‘σπόρους ζωής μέσα στις στάχτες’;

Όπως προείπα από αγώνα σε διάψευση προχωράει η ζωή. Τα νιάτα που έρχονται είναι για μας προοπτική ονείρου. Είναι η ελπίδα και ο εύοσμος ροδώνας του μέλλοντος. Αλλοίμονο αν τα πράγματα τα φανταζόμουν διαφορετικά. Δεν θα είχα το κουράγιο ούτε να γράψω. Αν βρισκόμουν ωστόσο σε μια από τις συγκεντρώσεις που με ρωτάς, ιδιαίτερα αν βρίσκονταν νέοι στο ακροατήριο, θα βροντοφώναζα δυο στίχους του Κωστή Παλαμά, μεταφέροντας το πρώτο σε δεύτερο πρόσωπο.

«Άκουσε. Εσύ είσαι ο γκρεμιστής γιατί 'σαι συ κι ο κτίστης.».

Εφημερίδα ΠΡΙΝ, 13.7.2014

aristeroblog.gr